

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΜΑΡΙΑ ΒΑΪΝΑ,
Καθηγήτρια ΑΣΠΑΙΤΕ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

«ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ:
«ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ»

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ:
«ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ»

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ (30 διδακτικές ώρες = 15 δίωρα)

Διδακτικοί νεωτερισμοί και ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Διδακτικές προσεγγίσεις με νέες τεχνολογίες. Η αξιοποίηση των σύγχρονων παιδαγωγικών κατευθύνσεων στο σχεδιασμό της διδασκαλίας. Ευέλικτα διδακτικά σχήματα, ευέλικτα Σχέδια Διδασκαλίας, αξιοποίηση εξωσχολικών εστιών μάθησης.

Εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι (ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, διδασκαλία με ομάδες δύο ατόμων, εξατομικευμένη διδασκαλία, διδασκαλία με βάση την εσωτερική διαφοροποίηση του μαθήματος, διδασκαλία με τη μέθοδο σχεδίου δράσης / project, διδασκαλία με βάση τη διερευνητική διαδικασία, διδασκαλία με τη μέθοδο της ανακάλυψης, διδασκαλία με βάση την ερμηνευτική μέθοδο, επιτόπια διδασκαλία, διδασκαλία προσανατολισμένη στην επίλυση του προβλήματος, διδασκαλία με μοντελοποίηση, διδασκαλία από ομάδα εκπαιδευτικών / team teaching, διδασκαλία με βάση την ανάπτυξη από τους μαθητές Ατομικού Φακέλου του Μαθήματος, καταγιγισμός ιδεών, κτλ.)

Η διδασκαλία ως δημιουργία. Η διδακτική ελευθερία του εκπαιδευτικού. Σύνδεση διδακτικών μεθόδων. Διερεύνηση των διδακτικών στόχων μιας διδασκαλίας πέραν των γνωστικών προς την κατεύθυνση της καλλιέργειας της δημιουργικότητας, της κριτικής ικανότητας, του ομαδικού πνεύματος, της αναγνώρισης αξιών, της απόκτησης στάσεων κτλ. Σχεδιασμός και οργάνωση σχολικών projects, καθώς και εξωσχολικών διδακτικών δραστηριοτήτων σε συνάρτηση με τα περιεχόμενα του Α.Π. Χρησιμοποίηση της τεχνολογίας προσομοίωσης στη διδασκαλία των μαθημάτων και των εργαστηριακών ασκήσεων.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Εκ πρώτης όψεως είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι η Διδακτική είναι πρωτίστως διαδικασία προσαρμογής της σκέψης και της συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών, και ότι έργο της είναι να τους εφοδιάζει με μια σειρά από οδηγίες και «συνταγές» που αν εφαρμοστούν, εξασφαλίζουν την επιτυχή διδασκαλία.

Όμως καλή διδασκαλία είναι στην πραγματικότητα εκείνη που έχει βαθιά σφραγιστεί από τον εκπαιδευτικό – σχεδιαστή και από τους δρόμους που διάλεξε για να την οδηγήσει σε εκπαιδευτική πράξη, είναι αυτή που φέρει τα χαρακτηριστικά των νέων ανθρώπων που μετέχουν σε αυτή.

Πέρα από επιστημονική – παιδαγωγική και διδακτική γνώση η διδασκαλία είναι μια αρμονική σύνθεση από διαδοχικές επολογές ανάμεσα σε διάφορες προσφερόμενες διαδρομές σε χρονική αλληλουχία μέσα στο διαρκώς διαμορφούμενο διδακτικό τοπίο. Δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι η λέξη «μέθοδος» έχει ως δεύτερο συνθετικό τη λέξη «οδός», ούτε είναι τυχαία η επικράτηση της φράσης «πορεία της διδασκαλίας». Επίσης δεν είναι απλή σύμπτωση που γίνεται λόγος για διδακτικές «κατευθύνσεις». Η εικόνα μιας αναζήτησης είναι παντού διάχυτη, μιας αναζήτησης ιδεών, στόχων, μέσων, τρόπων και σχέσεων. Η γλώσσα της επιστήμης δανείστηκε πολλά σε αυτό το κεφάλαιο από τη ζωή προκειμένου να αποδώσει αυτό το ταξίδι ανάμεσα σε διαρκείς επιλογές. Περιηγητές και εξερευνητές είναι στην ουσία οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές τους, «συν-οδοιπόροι» στην κοινή πορεία τους προς τη γνώση.

Οι «Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις» δεν καλύπτονται από τυποποιημένα διδακτικά σχήματα και φόρμες, ξεπερνούν τους τέσσερις τοίχους των σχολικών τάξεων, οδηγούν σε ορίζοντες ανοιχτούς της αλήθειας και καλούν κάθε φορά σε νέα διδακτική «περιπέτεια». Οδηγούν στον άνθρωπο μέσα στη ζωή, στην κοινωνία, στην εργασία ή στη φύση, για να τον μελετήσουν σε πλαίσια όσο γίνεται πιο αυθεντικά, αλλά και να τον οδηγήσουν σε θαυμασμό, απορία, στοχασμό. Δικαιολογημένα λοιπόν ο εναλλακτικός τίτλος της Ενότητας υπόσχεται νέους τόπους Διδακτικής, νέα τοπία - πλαίσια και νέες εμπειρίες που δεν έχουν καμιά σχέση με την ανία και την πλήξη της καθημερινής σχολικής ρουτίνας. Αποκαλύπτεται έτσι η άλλη πλευρά της Διδακτικής, η ζωντανή, η δημιουργική, η πιο ανθρώπινη.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η θεματική ενότητα αποβλέπει στο να συνδέσει την «παραδοσιακή διδακτική» με τη «σύγχρονη» και να προσφέρει το έδαφος για την ανάπτυξη και αξιοποίηση προοδευτικών πλαισίων και μορφών διδασκαλίας για τον εκσυγχρονισμό των γνώσεων των εκπαιδευτικών περί Διδακτικής και για την ανανέωση εν γένει του προφίλ τους ως εκπαιδευτικών μέσω της μετάβασης από τη διδακτική του αντικειμένου στη διδακτική του δρώντος υποκειμένου. Η θεματική ενότητα «Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις» αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κάθε βασικής παιδαγωγικής εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης και εκφράζει την προοδευτική – μεταρρυθμιστική πτυχή της προς όφελος του ίδιου του εκπαιδευτικού συστήματος.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η διδασκαλία της Θεματικής Ενότητας στοχεύει ιδιαίτερα στην επίτευξη στόχων, οι σπουδαιότεροι των οποίων συνοψίζονται στα εξής:

- ✓ Να συνειδητοποιήσουν οι ασχολούμενοι με την εκπαίδευση ότι η διδασκαλία δεν είναι υπόθεση «εφαρμογής συνταγών» αλλά δημιουργική διαδικασία, σύνθεση επιστήμης, τέχνης και τεχνικής
- ✓ Να ανακαλύψουν και να αξιοποιούν τις δυνατότητες και τα περιθώρια της ελευθερίας του εκπαιδευτικού όπως αυτή προσδιορίζεται από τη σύγχρονη Παιδαγωγική υλοποιώντας ταυτόχρονα με συνέπεια το Αναλυτικό Πρόγραμμα κάθε μαθήματος
- ✓ Να είναι σε θέση να οικοδομούν διεξόδους από τη ρουτίνα και την τυποποίηση της διδασκαλίας εναλλάσσοντας κατά την κρίση τους το διδακτικό σκηνικό, τα μέσα και τις μεθόδους
- ✓ Να γνωρίζουν το θεωρητικό πλαίσιο αντιπροσωπευτικών εναλλακτικών διδακτικών μεθόδων και των σύγχρονων διδακτικών κατευθύνσεων
- ✓ Να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να πραγματοποιούν την ίδια διδακτική ενότητα με εναλλακτικούς τρόπους υπερβαίνοντας το διδακτικό μονισμό και ασκώντας κριτική σε αυτόν

- ✓ Να είναι σε θέση να διδάσκουν με βάση εγκεκριμένα σχετικά λογισμικά και να αξιοποιούν κάθε άλλη αναγνωρισμένη δυνατότητα που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία
- ✓ Να εναρμονίζουν με μεγαλύτερη επιτυχία το διδακτικό έργο τους προς τη φύση του μαθητή/ανθρώπου και ιδιαίτερα του νέου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑ ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ»

α) Εισαγωγή

Η αυστηρή κριτική που δέχτηκε, και δικαίως, ο σχολικός θεσμός κατά το β' ήμισυ του 20στού αιώνα και η συνδεδεμένη με αυτήν αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητάς του που ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα είχε ασκηθεί από κορυφαίους παιδαγωγούς, καθιστούν επιτακτική την συστηματική αναζήτηση εναλλακτικών διδακτικών μορφών που φθάνουν μέχρι και στην εκ βάθρων αναθεώρηση του συνολικού διδακτικού πλαισίου. Το κίνημα της αποσχολαιοποίησης, η ολοένα αυξανόμενη μορφωτική επίδραση εξωσχολικών εστιών εκπαίδευσης και μάθησης, η καθυστέρηση του σχολείου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καιρών και το γεγονός ότι μορφώνει τη νέα γενιά με αντιλήψεις και τακτικές του παρελθόντος, ωθούν στη σύγκλιση των δυνάμεων για υπέρβαση της κρίσης με την εξεύρεση και αξιοποίηση νέων δυνατοτήτων στο πεδίο της Διδακτικής.

Παράλληλα η ραγδαία εξέλιξη που σημειώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες στον τεχνολογικό τομέα, δημιούργησε νέα μέσα και εργαλεία, κυρίως στο επίπεδο της εναργούς αποτύπωσης - απόδοσης της πραγματικότητας, ώστε ήδη να δημιουργείται ένας «νέος κόσμος» ανάμεσα στα πράγματα και στην συνήθη κωδικοποίησή τους στα βιβλία. Ο μέχρι πρότινος κυρίαρχος λόγος πλαισιώνεται, υποστηρίζεται ή και σε ορισμένες περιπτώσεις αντικαθίσταται από την εικονική πραγματικότητα η οποία στη δυναμική της διάσταση έχει εισβάλει και στο χώρο της εκπαίδευσης, διευρύνοντάς με αυτό τον τρόπο τις εκπαιδευτικές δυνατότητες.

Ραγδαίες εξελίξεις έχουν συμβεί όμως και στο επίπεδο της προσέγγισης των λαών είτε με τη μετακίνηση προσφυγικών πληθυσμών είτε με τη μετανάστευση, αλλά και με την τελειοποίηση των μέσων μεταφοράς. Στους ρυθμούς της παγκοσμιοποίησης ο κοινωνικός ιστός δοκιμάζεται, αλλάζει δομή και ο μικρόκοσμος του σχολείου έχει ανάγκη από νέου είδους υποστήριξη, κυρίως προς την κατεύθυνση της αλληλοκατανόησης και της συνεργασίας. Η πορεία προς τον εκδημοκρατισμό των κοινωνιών, η διεκδίκηση ίσων ευκαιριών, η ανάγκη για εξάλειψη των διακρίσεων ανάμεσα στα δύο φύλα, για την υποστήριξη των ατόμων με ειδικά προβλήματα, όλα αυτά τα οράματα θεωρείται πλέον ότι μόνο μέσα από ένα εκσυγχρονισμένο εκπαιδευτικό σύστημα είναι δυνατόν να προωθηθούν ως τρόπος ζωής.

Όπως στο πέρασμα από τον 19^ο αιώνα προς τον εικοστό πήρε σάρκα και οστά το μεγάλο εκπαιδευτικό κίνημα της Μεταρρυθμιστικής Παιδαγωγικής που ξαπλώθηκε σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο ανεξάρτητα από λαούς και ηπείρους διαμορφώνοντας το «νέο σχολείο»

και τη «νέα αγωγή», και συνέβαλε στην πρόοδο της Παιδαγωγικής και της Διδακτικής, κατά τον ίδιο τρόπο και η σημερινή εποχή έχει ανάγκη από τη δική της στροφή στην εκπαίδευση που θα της επιτρέψει να συνεχίσει να είναι πολύτιμο στήριγμα στα παιδιά και στους νέους και να τους μπει με επιτυχία στον κόσμο. Εξάλλου αυτή είναι η ουσία του μεταρρυθμιστικού πνεύματος, ότι ποτέ δεν αρκείται στα δεδομένα, αλλά αναζητά κάθε φορά διεξόδους προς νέους ορίζοντες.

β) Οριοθέτηση πεδίου

Η ενασχόληση με τις «Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις» σηματοδοτεί την πορεία προς τη Διδακτική του μέλλοντος και ταυτόχρονα συμβάλλει στη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης στο παρόν. Η «Εισαγωγή στη Διδακτική Μεθοδολογία» (παλαιότερα και ως Γενική Διδακτική), η «Διδακτική Επαγγελματικών Μαθημάτων» (ως κατεύθυνση της Ειδικής Διδακτικής) και οι «Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις» αποτελούν αντιπροσωπευτικές διαστάσεις της Διδακτικής καθόλου (το «τρίπτυχο της Διδακτικής») και χαρακτηρίζονται από αλληλεπίδραση των πεδίων τους και εσωτερική συνοχή. Ειδικότερα, η «Εισαγωγή στη Διδακτική Μεθοδολογία» μπει γενικά στη Διδακτική, αναλύει το φαινόμενο της διδασκαλίας ανεξάρτητα από το διδασκόμενο αντικείμενο, αναφέρεται στις διδακτικές αρχές που θα πρέπει να τις έχει υπόψη του ο εκπαιδευτικός, και κατά την κρίση του κατά περίπτωση να τις λαμβάνει υπόψη του τόσο στην προετοιμασία όσο και κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας κ.α. Η «Διδακτική Επαγγελματικών Μαθημάτων», που επικεντρώνεται σε συγκεκριμένο διδασκόμενο αντικείμενο ή ομάδα μαθημάτων, έχει ως στόχο τη συστηματική υποστήριξη της διδασκαλίας τους μέσω προβολής και προσαρμογής του περιεχομένου της «Εισαγωγής στη Διδακτική Μεθοδολογία» στα ειδικά πεδία τους.

Οι «Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις» διευρύνουν τους ορίζοντες του εκπαιδευτικού, ώστε να σχεδιάζει και στη συνέχεια να βιώνει τη διδασκαλία ως αληθινή δημιουργία, ως διαδικασία που το περιεχόμενό της ορίζεται βέβαια από το Αναλυτικό Πρόγραμμα, ο ίδιος όμως με τους μαθητές του έχει τη δυνατότητα και την ελευθερία να την ανασυνθέτει σε μεγάλο βαθμό και να τη μετατρέπει με την έμπνευσή του ταυτόχρονα σε τέχνη. Γιατί αυτή είναι η πολυδιάστατη φύση της διδασκαλίας: επιστήμη (επιστήμη πολλαπλά: της ειδικότητας, αλλά και της Διδακτικής, καθώς και των υποστηρικτικών της Διδακτικής παιδαγωγικών και ψυχολογικών επιστημών), τέχνη (με την έννοια της προσωπικής σφραγίδας και της έντεχνης προσπάθειας, ακόμη και σε επίπεδο σκηνογραφίας και δραματουργίας) και τεχνική (σε επίπεδο αξιοποίησης συγκεκριμένων τεχνικής φύσεως οδηγιών, που εξασφαλίζουν την αποτελεσματική διδασκαλία, π.χ. εφαρμογή τεχνικής των ερωτήσεων με επίγνωση των διαφορετικών ειδών τους και τη σκοπιμότητα της χρήσης τους).

Πρόκειται λοιπόν για το ίδιο το φαινόμενο της διδακτικής πράξης, το οποίο κάθε φορά (κάθε διδακτική ώρα) διαμορφώνεται δυναμικά από τον εκπαιδευτικό σύμφωνα με τον τρόπο που συνθέτει τις γενικές γνώσεις του της Διδακτικής, όπως αυτές προβάλλονται και εξειδικεύονται εν τέλει στο πλαίσιο της Διδακτικής του συγκεκριμένου μαθήματος, αλλά με τρόπο όχι τυποποιημένο, κατά το δυνατόν πρωτότυπο και αυθεντικό, σύγχρονο και ελκυστικό, στηριζόμενο στο ενδιαφέρον των μαθητών, τους οποίους και εμπλέκει όσο το δυνατόν περισσότερο στη μαθησιακή διαδικασία.

Όπως εξελίσσεται κάθε επιστήμη, κατά ανάλογο τρόπο προάγονται και η Παιδαγωγική και η Διδακτική. Ιδιαίτερα η δεύτερη προσφέρεται όχι μόνο για νέες θεωρητικές συλλήψεις, για νέες μεθόδους και διδακτικές στρατηγικές, αλλά προσφέρεται και για πειραματικές εφαρμογές θεωρητικών προτάσεων περί διδασκαλίας.

Θεωρία και πράξη στη διδασκαλία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και οφείλει να υπάρχει διαρκής ανατροφοδότηση μεταξύ τους σε βαθμό ώστε να μη νοείται η μια χωρίς το αντίκρουσμά της στην άλλη. Η διδακτική πράξη αφ' ενός μεν αναλύεται και ερμηνεύεται, αφ' ετέρου οργανώνεται και μεθοδεύεται βάσει της θεωρίας, ενώ η ίδια η θεωρία επαληθεύεται ή και (επανα)διατυπώνεται μέσω των ερευνητικών δεδομένων της διδακτικής πράξης.

γ) Θεματικές

Οι εκπαιδευτικοί είναι ανάγκη να είναι ευαισθητοποιημένοι στο περιεχόμενο και στους στόχους της *Μεταρρυθμιστικής Παιδαγωγικής και Διδακτικής*. Η γνωριμία με τους *εναλλακτικούς τύπους σχολείων* της Μεταρρυθμιστικής Παιδαγωγικής των αρχών του 20ού αιώνα διευρύνουν τον γνωστικό ορίζοντα με στοιχεία από την Ιστορία της Παιδαγωγικής και της Διδακτικής, κλασικά για το περιεχόμενό τους, απαραίτητα θεμέλια κάθε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, προκειμένου να διανυθεί η πορεία από το σχολείο των λόγων προς το σχολείο των έργων. Οι *σύγχρονες διδακτικές κατευθύνσεις*, που σε πολλά σημεία τους αποτελούν δημιουργικές προεκτάσεις και νέες θεωρήσεις νεωτεριστικών προσανατολισμών του παρελθόντος, είναι δυνατόν να συνοψιστούν στις παρακάτω βασικές μορφές, με την παρατήρηση ότι στην πράξη αυτές δεν συναντώνται σε αμιγή μορφή.

Η διδακτική προσέγγιση με έμφαση στον κοινωνικό χαρακτήρα της διδασκαλίας συμβάλλει στην προώθηση της διδασκαλίας με ομάδες εργασίας και προβάλλει την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, αλλά και τη διδασκαλία που στηρίζεται στην εργασία των πυρηνικών ομάδων μαθητών (εργασία με τον διπλανό). **Η συνεργατική διδασκαλία σε επίπεδο διδασκόντων** προβάλλει τις απαιτήσεις του συνεργατικού πνεύματος στο σώμα των εκπαιδευτικών, με αποτέλεσμα αυτοί να γίνονται ικανοί με τη σειρά τους να το προωθούν αποτελεσματικότερα στους μαθητές, οικοδομώντας μια νέα εποχή για το σχολικό πνεύμα. Ταυτόχρονα δημιουργούνται οι αντικειμενικές προϋποθέσεις για διεπιστημονικές προσεγγίσεις της διδακτικής ενότητας. **Η διδακτική προσέγγιση με έμφαση στη διαλεκτική πορεία προς τη γνώση** δρομολογεί μαθησιακές διαδικασίες που στηρίζονται στη διερευνητική μέθοδο διδασκαλίας, με καθοριστικά τα στοιχεία της συμμετοχικότητας και της συν-έρευνας. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση διδασκαλιών στο πλαίσιο της πραγματικής ζωής **με την επιτόπια διδασκαλία** στηρίζεται στο στοιχείο της αυθεντικότητας, το οποίο είναι σε θέση να ανασχηματίσει τις τυποποιημένες σχολικές διαδικασίες και να προσδώσει νέο, αποτελεσματικότερο σχήμα στη **βιωματική διδασκαλία**. Στο ίδιο μήκος κύματος της βιωματικής πρόσκτησης της γνώσης με έμφαση

στην ενεργητική βίωση της διδακτικής ενότητας κινείται και η **δραματοποίηση**, από την απλούστερη ως τη συνθετότερη μορφή της.

Καθώς μάλιστα το ελληνικό σχολείο επανα-προσανατολίζεται (πέραν της καλλιέργειας των δεξιοτήτων και της απόκτησης γνώσεων) προς παράλληλη καλλιέργεια ευρύτερων πνευματικών ικανοτήτων, έμφαση δίνεται σε διαδικασίες που προάγουν την **κριτική και τη δημιουργική σκέψη**. Η ιδιότυπη χαρά της ανακάλυψης της γνώσης μετασηματίζεται και μεθοδεύεται σε οδό διδακτική **με τη μέθοδο της ανακάλυψης**. Αλλά και η **μέθοδος project (ή μέθοδος Σχεδίου Δράσης)**, που τα τελευταία χρόνια έχει βρει θετική ανταπόκριση στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές, θα πρέπει να γίνει κατάκτηση όλου του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διδακτική προσέγγιση που δίνει έμφαση στην προβληματοποίηση της διδακτικής ενότητας, μεταφέροντάς τη σε γενικές γραμμές ως διαδικασία από το χώρο της μαθηματικής σκέψης στη μύηση σε κάθε επιστημονικό πεδίο με τη **μέθοδο επίλυσης προβλήματος**. Αλλά και μια παλιά μέθοδος, η **ερμηνευτική**, είναι ανάγκη να προσεγγιστεί με νέο πνεύμα και να αξιοποιηθεί όχι μόνο στο πλαίσιο της διδασκαλίας των κλασικών γλωσσών.

Η διδακτική προσέγγιση με έμφαση στην προβολή προτύπου, **διδασκαλία με μοντελοποίηση**, συναντά την εργαστηριακή.

Αλλά και η **διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας**, υποστηριζόμενη από διασταύρωση Αναλυτικών Προγραμμάτων, ανοίγει νέες προοπτικές. Σχετικά με τη διδακτική διαχείριση των Αναλυτικών Προγραμμάτων αξιοπρόσεκτη και πολύτιμη μορφωτικά είναι η διδακτική προσέγγιση με έμφαση **στη συμπλήρωση ελαστικών Αναλυτικών Προγραμμάτων**, όπου τα δεδομένα του περιβάλλοντος ενσωματώνονται οργανικά στη διδασκαλία, στην οποία και προσδίδουν πραγματικό νόημα και ενδιαφέρον.

Η **διδασκαλία με εσωτερική διαφοροποίηση του μαθήματος** αποτελεί μια σύγχρονη και αξιόλογη πρόταση στο αίτημα για ανταπόκριση στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών.

Η σχέση του εκπαιδευτικού και του μαθητή με το ένα και μοναδικό σχολικό βιβλίο επιδέχεται επίσης αναθεώρηση. Σύγχρονες εναλλακτικές λύσεις, προς την κατεύθυνση της μερικής αυτονομίας των υποκειμένων της μορφωτικής διαδικασίας, καθίστανται ενδιαφέρουσες, όπως αυτή της **διδασκαλίας με βαθμιαία ανάπτυξη Φακέλου του Μαθήματος** από τον κάθε μαθητή. Ξεχωριστό θέμα συνιστά σήμερα και η **ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών** τόσο στη διδακτική θεωρία όσο και στην πράξη, με την υπογράμμιση των δυνατοτήτων που προσφέρονται μέσα από τη χρήση τους, αλλά και με την επισήμανση των περιορισμών που συνοδεύουν αυτή τη χρήση.

Ο εκπαιδευτικός όμως πρέπει να είναι γνώστης και άλλων, εντυπωσιακών για τους μαθητές διδακτικών συνθηκών, όπως είναι αυτή που δημιουργείται με τη διδακτική προσέγγιση τη στηριγμένη σχεδόν αποκλειστικά στο μαθησιακό υλικό, μέσω της **δημιουργίας «ανοιχτών μαθησιακών καταστάσεων»**.

Χρέος μιας σύγχρονης διδακτικής και ενός σύγχρονου σχολείου είναι εκτός των άλλων και η ενσωμάτωση των νέων κατευθύνσεων της Παιδαγωγικής και η **υιοθέτηση σύγχρονων παιδαγωγικών ιδεών και αντιλήψεων**. Χρειάζεται θεωρητική κατάρτιση και άσκηση

για μια διδασκαλία που περνά μηνύματα για την ισότητα, για την ειρήνη, για τις μειονεκτικές ομάδες, και η οποία είναι σε θέση να προσδιορίζει την ευρωπαϊκή διάσταση της εκάστοτε θεματικής ενότητας και τη διαπολιτισμική προοπτική της.

Μια άλλη μοντέρνα διδακτική πτυχή που είναι ανάγκη επίσης να έρθει στο προσκήνιο, είναι αυτή που θέλει τον εκπαιδευτικό ταυτόχρονα και **ως εμπυχωτή**, στο πλαίσιο μιας ουσιαστικής και ολιστικής υποστήριξης του ψυχισμού του μαθητή. Τίθεται επίσης και διδακτικά το ζήτημα της αναβάθμισης της μορφωτικής αξίας του σχολείου με την ανάπτυξη **«σχολικής ζωής και κουλτούρας»**.

Η πορεία του ελληνικού σχολείου προς την αναβάθμιση είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων, περνά υποχρεωτικά μέσα από τη βελτίωση της διδακτικής πράξης και επιτυγχάνεται μέσα από τη γνώση και την κατάλληλη άσκηση, πράγμα που καθιστά εξαιρετικά σημαντικό το πεδίο της βασικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στα θέματα αυτά.

δ) Σύνοψη

Οι «Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις», σε επιστημονικό θεωρητικό επίπεδο προάγουν την ίδια τη διδακτική, σε επίπεδο εκπαιδευτικής πράξης τη συνδέουν με τη σύγχρονη θεωρία προσφέροντας νέα εναύσματα και συμβάλλοντας γενικότερα στον **εκουγχρονισμό της εκπαίδευσης**. Μέσα από τις «κατευθύνσεις» προς την αυθεντικότητα των μαθησιακών καταστάσεων και την πρωτοτυπία, τη δράση, τη βιωματικότητα και την κριτική ικανότητα ανασχεδιάζεται το «Σχολείο του μέλλοντος», η διεπιστημονική προσέγγιση γίνεται πραγματικότητα, αλλά και μέσω της ολιστικής προσέγγισης της νέας γνώσης πραγματοποιείται υπέρβαση από τον κατακερματισμό της πραγματικότητας σε αποσπασματικές και συχνά ασύνδετες εικόνες γνώσεων της παραδοσιακής διδακτικής προς την σύλληψη της ενότητας του διδασκόμενου αντικειμένου και την προβολή του στην αληθινή του υπόσταση στη ζωή.

Επιπρόσθετα ανταποκρίνονται σε ευρύτερα αιτήματα της σύγχρονης κοινωνίας σχετικά με τα επιθυμητά γνωρίσματα του σύγχρονου πολίτη κυρίως ως υπεύθυνου, δημιουργικού και συνεργατικού. Αναθεωρείται και ο ρόλος του εκπαιδευτικού καθώς του δίνεται η δυνατότητα να συνειδητοποιήσει και να ενεργοποιήσει τις αναξιοποίητες δυνατότητές του προς όφελος της εκπαίδευσης, αλλά κυρίως το εύρος των άγνωστων μέχρι πρό τινος διδακτικών επιλογών του στο πλαίσιο της σύνθεσης και της δημιουργίας.

(ΑΝΑ)ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ– ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ

(σε 15 δώρα = 30 διδακτικές ώρες)

2ωρα	ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ
------	--

1	<p>Διδακτικοί νεωτερισμοί και ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η διδασκαλία ως δημιουργία. Η διδακτική ελευθερία του εκπαιδευτικού. Μεταρρυθμιστική Παιδαγωγική και Μεταρρυθμιστική Διδακτική. Επίπεδα εκσυγχρονισμού της διδασκαλίας (διαγραμματική παρουσίαση). Διδακτικές αρχές και σύγχρονη διδασκαλία (διαγραμματική παρουσίαση). Μέθοδοι (διαγραμματική παρουσίαση, γενική αναφορά), τεχνικές (η τέχνη των ερωτήσεων, καταγισμός ιδεών). Διδακτικές προσεγγίσεις με νέες τεχνολογίες.</p>
2	<p>Διερεύνηση των διδακτικών στόχων μιας διδασκαλίας πέραν των γνωστικών προς την κατεύθυνση της καλλιέργειας της δημιουργικότητας, της κριτικής ικανότητας, του ομαδικού πνεύματος, της αναγνώρισης αξιών, της απόκτησης στάσεων κτλ. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό στοχοθεσίας της Διδασκαλίας</p> <p>Η αξιοποίηση των σύγχρονων παιδαγωγικών κατευθύνσεων στο σχεδιασμό της διδασκαλίας. Ευέλικτα διδακτικά σχήματα, ευέλικτα Σχέδια Διδασκαλίας, αξιοποίηση εξωσχολικών εστιών μάθησης. Παραδείγματα</p>
3	<p>Εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p> <p>Διδασκαλία με ομάδες δύο ατόμων, Παράδειγμα από τον διδάσκοντα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p> <p>Εξατομικευμένη διδασκαλία, Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>
4	<p>Διδασκαλία με βάση την εσωτερική διαφοροποίηση του μαθήματος Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας.</p> <p>Διδασκαλία με τη μέθοδο project /Σχέδιο δράσης Θεωρητική παρουσίαση της μεθόδου</p>

5	<p>Διδασκαλία με τη μέθοδο project /Σχέδιο δράσης Σχεδιασμός και οργάνωση σχολικών projects Παράδειγμα. Άσκηση σε Σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με τη μέθοδο project εντός του σχολείου.</p>
6	<p>Σχεδιασμός και οργάνωση εξωσχολικών διδακτικών δραστηριοτήτων με τη μέθοδο project σε συνάρτηση με τα περιεχόμενα του Αναλυτικού Προγράμματος. Παράδειγμα. Άσκηση σε Σχεδιασμό εξωσχολικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με τη μέθοδο project</p>
7	<p>Επιτόπια διδασκαλία Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p> <p>Διδασκαλία προσανατολισμένη στην επίλυση προβλήματος Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>
8	<p>Διδασκαλία με βάση τη διερευνητική διαδικασία (διερευνητική μέθοδος διδασκαλίας) Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>
9	<p>Διδασκαλία με τη μέθοδο της ανακάλυψης Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>
10	<p>Διδασκαλία με βάση την ερμηνευτική μέθοδο Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>
11	<p>Διδασκαλία με μοντελοποίηση Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>
12	<p>Διδασκαλία από ομάδα εκπαιδευτικών / team teaching Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας</p>

13	Διδασκαλία με βάση την ανάπτυξη από τους μαθητές Ατομικού Φακέλου του Μαθήματος Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας.
14	Αξιοποίηση της τεχνολογίας προσομοίωσης στη διδασκαλία των μαθημάτων και των εργαστηριακών ασκήσεων. Παράδειγμα. Άσκηση σε αντίστοιχο Σχεδιασμό Διδασκαλίας
15	Διδακτικές Στρατηγικές. Σύνδεση διδακτικών μεθόδων. Άσκηση στη σύνθεση μεθόδων. Τελική Αξιολόγηση

Σημείωση: Το παραπάνω Οργανόγραμμα είναι ενδεικτικό και προσαρμόζεται ανάλογα στο πλαίσιο του Ωρολογίου Προγράμματος.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Προκειμένου να ενισχυθεί η πρακτική αξία και να μεταφραστεί σε δράση το διδακτικό όφελος, κάθε 2ωρη διδασκαλία θα αποτελείται από δύο μέρη:

- 1) το πρώτο μέρος κάθε διώρου θα είναι θεωρητικής φύσεως και
- 2) το δεύτερο μέρος κάθε διώρου θα είναι εργαστηριακό και θα συνίσταται στην επεξεργασία και αξιοποίηση της αντίστοιχης θεωρίας στο πλαίσιο των διδασκομένων αντικειμένων – μαθημάτων με βάση τις ειδικότητες των επιμορφούμενων.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ – ΠΑΡΑΔΟΤΕΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΠΙΜΟΡΦΟΥΜΕΝΟΥΣ

Για την ολοκλήρωση της διδασκαλίας της Θεματικής Ενότητας προβλέπεται αξιολόγηση των επιμορφούμενων και του παραχθέντος εκπαιδευτικού έργου εν γένει, η οποία θα είναι:

- α) **διαμορφωτική** (θα βασίζεται κυρίως στην αξιολόγηση των Σχεδίων διδασκαλίας που θα εκπονούνται βαθμιαία από τους επιμορφούμενους κατά την ανάπτυξη του Προγράμματος σύμφωνα με τις γενικές προβλέψεις του Οργανογράμματος) και
- β) **συνολική - τελική**, με το πέρας της επιμορφωτικής διαδικασίας.